

En sommer uden historisk sidestykke: Det amerikanske præsidentopgør

Jesper Møller Sørensen, Danmarks ambassadør til USA

Den 5. november 2024 skal de amerikanske vælgere tage stilling til, hvem de ønsker som præsident de kommende fire år. Valgkampen har allerede nu været historisk, og der er tæt opløb mellem republikanernes tidligere præsident Donald Trump og demokraternes nuværende vicepræsident Kamala Harris. Jesper Møller Sørensen har som Danmarks ambassadør i Washington deltaget i både republikanernes og demokraternes konventer og giver i denne artikel et førstehåndsindtryk af stemningen i de to lejre og ikke mindst sin vurdering af, hvad der er på spil, når amerikanerne skal vælge mellem de to præsidentkandidater.

Af Jesper Møller Sørensen
Danmarks ambassadør til USA

Sikke en sommer! Og jeg taler hverken om vejret eller om min korte ferie, men om min oplevelse med at følge det amerikanske præsidentvalg på tæt hold.

Om aftenen den 27. juni gjorde jeg noget, jeg kun sjældent har tid til. Jeg satte mig til rette i sofaen og tændte fjernsynet. Den med spænding ventede tv-duel mellem præsident Biden og tidligere præsident Trump måtte jeg se i helhed og i real-time.

Der gik ikke mange minutter, før jeg var klar over, at det her var alvorligt for Biden. Trump var ikke overbevisende, men for Biden var det en katastrofe. Næste morgen talte jeg med flere medlemmer af Kongressen og et par af mine kontakter i Det Demokratiske Parti og rapporterede samme dag min hovedkonklusion tilbage til København: Medmindre Biden inden for få uger formår at vende stemningen, vil der opstå så stort et pres, at han næppe holder frem til Demokraternes konvent i slutningen af august.

I de følgende dage gjorde Biden alt, hvad han kunne for at signalere, at han ville holde fast – men snebolden var begyndt at rulle. Den 8. juli vovede jeg pelsen og konkludede i et skriv hjem til København, at mit bedste bud nu var, at Biden inden månedens udgang ville trække sig som præsidentkandidat. Når jeg talte med mine kontakter i Washington – og særligt med medlemmerne af hans eget parti i Kongressen – lød de stadig mere skråsikre på, at det kun var et spørgsmål om tid. Jeg rapporterede også, at vicepræsident Harris i givet fald stod med de bedste kort på hånden til at træde ind på scenen.

NATO-topmødet fandt sted i dagene efter, og jeg havde derfor statsministeren, forsvarsministeren og udenrigsministeren i byen. Da den sidste minister var rejst, satte min familie

og jeg os ind i vores elbil og kørte mod Milwaukee i staten Wisconsin. De skulle på ferie, mens jeg deltog i Republikanernes konvent. Begge partier inviterer nemlig ambassadørkorpset i Washington og medlemmer af søsterpartier fra andre lande som gæster til deres konvent for at tillade et helt tæt indblik i partiernes retning og politik. Som ambassadør deltog jeg som officiel repræsentant for Danmark i begge konventer.

Vi var nået til Ohio, da min mobil begyndte at bimle. Trump var blevet beskydt på et vælgermøde. Det Republikanske Parti var i forvejen ved at samle sig om Trump, men skudattentatet betød, at de følgende dages konvent blev afholdt i skyggen af attentatforsøget. Billederne og videoerne af Trumps umiddelbare reaktion efter skudforsøget blev vist igen og igen på konventet og er siden blevet ikoniske i det republikanske univers.

Fortællingen om den ekstraordinære kraft i fænomenet Trump, som øjeblikkeligt rejser sig op efter angrebet, imens han knytter næven og råber "fight, fight, fight" overbeviste selv de største tvivlere i partiet om, at han er manden, der har kræfterne og viljen til at genrejse USA. På konventet stod den fortælling stærkt, og det blev fremstillet som en stærk modpol til præsident Biden, der af mange vælgere i stigende grad blev anset som fysisk svækket og politisk svag – et billede, som den famøse tv-debat for mange havde bekræftet.

I Milwaukee opnåede Trump en status, som nærmede sig det mytiske. Den måske mest anvendte vending var, at der en lørdag eftermiddag i Pennsylvania var en "divine intervention" – altså at en højere magt sikrede, at forhenværende præsident Trump ikke skulle dø. Det medførte en til tider næsten religiøs atmosfære på konventet, hvor ord som "frel-

” Det medførte en til tider næsten religiøs atmosfære på konventet, hvor ord som "frelser" og "sendt af Gud" gik igen. Flere medier betegnede stemningen som messiansk.

ser” og ”sendt af Gud” gik igen. Flere medier betegnede stemningen som messiansk.

Selvsikkerheden i partiet var derfor også enorm og begejstringen stor. Mange republikanere tog fra konventet overbeviste om, at kun store fodfejl kunne forhindre, at Trump ville vinde valget til november. Med den selvsikkerhed i baglommen valgte Trump en vicepræsidentkandidat, J.D. Vance, som næppe ville tilføre megen ny vælgerappel til stemmesedlen, men han deler Trumps verdensbillede og kan føre MAGA-bevægelsen videre efter Trumps andenperiode.

Mindre end en måned senere tog jeg flyveturen til Chicago – denne gang uden familien. I mellemtiden var dynamikken i amerikansk politik vendt 180 grader. Det var nu Demokraterne, der havde medvind. Den 21. juli havde præsident Biden meddelt, at han trak sig som præsidentkandidat. Det tog kun få dage, før det stod klart, at vicepræsident Kamala Harris ville træde ind i hans sted. Godt to uger se-

nere udpegede hun Minnesotas guvernør, Tim Walz, som sin vicepræsidentkandidat. Han tilfører en appel til arbejderklassen og de afgørende rustbæltstater foruden humor og glæde til den demokratiske stemmeseddel. Det har været længe ventet blandt mange demokrater.

Det er skæbnens ironi, at vicepræsident Kamala Harris står i centrum for denne forandring. Det er kun få måneder siden, at jeg af besøgende delegationer fra Danmark ofte fik spørgsmålet, hvorfor præsident Biden dog ikke udskiftede sin vicepræsident. Nu var hun pludselig officielt partiets præsidentkandidat, og det faktum, at det er hende – og ikke præsident Biden – der står øverst på stemmesedlen, har tændt en glød i partiet og valgkampen, der rækker langt ud over partiets græsrodde.

Jeg oplevede derfor for anden gang inden for en måned et konvent, hvor begejstringen og optimismen var enorm. I Chicago kunne man

høre et lettelsens suk hos mange af partiets medlemmer over, at en ny præsidentkandidat nu stillede op. Mange sagde samtidig, at det for dem var en svær og vanskelig balancegang, for de synes faktisk, at Biden har leveret store resultater som præsident – men de var også kommet til den konklusion, at Biden ikke kunne vinde valget over Trump. Det faktum overskyggede simpelthen resultaterne.

De store omvæltninger over sommeren kan læses i meningsmålingerne. Trump har siden september 2023 været et mulehår foran Biden – på nationalt plan dog sjældent mere end to procent i gennemsnit af de største målinger. Det forspring har Harris indhentet i løbet af august, og nu er det hende, der har taget føringen. I skrivende stund er denne føring på nationalt plan på knap to procent, og det er indiskutabelt Harris, der har medvind. Det er bemærkelsesværdigt, at nogle af de steder, hvor hun har oplevet størst fremgang, netop er i de svingstater, som til syvende og sidst kommer til at afgøre det hele.

Et forspring på knap to procent på nationalt plan er dog så marginalt, at det er inden for den statistiske usikkerheds margin. Dertil kommer, at Biden i 2020, på dette tidspunkt i valgkampen, førte med +7,2 procent, og selv det viste sig at blive et tæt valg. Meningsmålingerne har i de seneste valg ikke evnet at indfange de faktiske bevægelser, men undervurderede Trump i både 2016- og 2020-målingerne, mens de ved 2022-midtvejsvalget undervurderede, hvor meget abortspørgsmålet kom Demokraterne til gavn.

Så her i begyndelsen af september er mit vigtigste råd: Hvis nogen fortæller, at de absolut ved, hvem der vinder præsidentvalget den 5. november, så tro dem ikke. Det er simpelthen for tæt. Alt kan ske.

Mens det ikke er muligt at sige, hvem der vinder valget, så er det lettere at pege på nogle af de faktorer, som kommer til at afgøre valget. Personligt tror jeg, at valget i sidste ende vil

blive afgjort af det billede, vælgerne har på nethinden af Trumps og Harris' personlige karakterer og kvalifikationer snarere end ved en sammenligning af de to kandidaters politikatalog. Derfor kan der i øvrigt også være et taktisk element i, at de to kandidater ikke fremlægger alt for meget konkret politik, der åbner for angreb fra den anden side, og som skubber bestemte vælgergrupper fra sig.

Migration og grænseproblematikken stod uhyre centralt i Milwaukee. Jeg vil hævde, at dette emne er det spørgsmål, som optager de republikanske græsrodder mest, og hvor man i Harris-lejren er klar over, at det er en stor politisk sårbarhed. Demokraterne har i løbet af det seneste år flyttet sig politisk, og mange i partiet er i dag parate til at tage væsentligt skrappe redskaber i anvendelse, end tilfældet har været tidligere. Harris har for eksempel gjort det klart, at muren ved Mexico skal udbygges yderligere.

Jeg synes også, at det er bemærkelsesværdigt, hvor langt Trump er gået i forhold til at melde nogle meget klare løfter ud, som han får svært ved at løbe fra. Hvis Trump vinder til november, er mit gæt derfor også, at vi kommer til at se meget markante indgreb i forhold til grænsen og migrationspolitikken. Om det overhovedet kan lade sig gøre i praksis at deportere tusinder – for ikke at tale om millioner – af mennesker, som Trump meget konkret har stillet i udsigt, er jeg i tvivl om, men at Trump skal levere på dette område, dét står klart. Her har han selv sat barren højt.

På samme vis var der ét emne, som stod centralt i Chicago: kvinders reproduktive rettigheder og abort i særdeleshed. Det var også et stærkt kort for Demokraterne, mens Biden var præsidentkandidat. Det er alligevel, som om, emnet nu er blevet et særligt overbevisende trumfkort for Harris. Hun træder ind i den diskussion med en enorm stor troværdighed og gennemslagskraft, fordi hun er kvinde, og fordi det er et emne, hun i årtier har kæmpet for. Det er tydeligt, at Trump har svært ved at finde

” Så her i begyndelsen af september er mit vigtigste råd: Hvis nogen fortæller, at de absolut ved, hvem der vinder præsidentvalget den 5. november, så tro dem ikke. Det er simpelthen for tæt. Alt kan ske.

” Blandt demokraterne er der stærke forhåbninger om, at Harris som den første kvindelige, og endda første sorte kvindelige præsident, vil vælge et kabinet med stor diversitet. Måske endda med en republikansk minister iblandt

ud af, hvordan han skal tackle dette emne. Han har stort set indtaget alle politiske positioner inden for den seneste måned, og hans hidtidige strategi om at henvise spørgsmålet til staterne virker ganske enkelt ikke mere.

Mens meningsmålingerne viser, at Harris klarer sig markant bedre, hvad angår personlige karaktertræk, de rette fysiske evner til at besidde præsidentposten samt på abortspørgsmålet, så tiltror et flertal af amerikanske vælgere i højere grad Trumps evner til at håndtere økonomien og immigration. Af samme årsag fører Harris og Walz kampagne på at have stærke værdier og på kvinders ret til abort. Samtidig forsøger Trumps kampagnehold at få debatten til at omhandle økonomi og immigration, men ofte med det resultat, at Trump lægger vægt på de personlige karaktertræk.

Meget kan dog nå at ske endnu. Marginalerne er små, og forude venter slutspurten i en valgkamp, som allerede har skrevet sig ind i historiebøgerne. For mange amerikanske vælgere er det først her i september, at de for alvor begynder at interessere sig for, hvem der skal være USA's næste præsident.

Det valg er også vigtigt for Danmark, og det er en af mange grunde til, at mit team og jeg det seneste år har arbejdet hårdt på at bygge relationer op i begge lejre, så vi har relevante ind-

gange til en ny administration. Vinder Trump, vil han være langt bedre forberedt end i 2016 og vil udvælge et kabinet ud fra hans mest loyale inderkreds. Vinder Harris, vil hun i den lidt bredere stab beholde nogle fra Biden-tiden, men toppen af hendes rådgiverstab og kabinet vil hun selv udvælge.

Blandt demokraterne er der stærke forhåbninger om, at Harris som den første kvindelige, og endda første sorte kvindelige præsident, vil vælge et kabinet med stor diversitet. Måske endda med en republikansk minister iblandt, hvilket hun også selv har nævnt som en mulighed. Det budskab sender Harris nok også ud fra intentionen om at signalere samling i en brydningstid, hvor amerikanerne er dybt polariserede, indgyde håb om forandring og vise "a new way forward", som er demokraternes nye realitet – og kampagneslogan.

På ambassaden har vi selvfølgelig også arbejdet hårdt på at kortlægge, hvad de politiske konsekvenser vil være af henholdsvis en Trump- og en Harris-administration på områder, som har særlig stor dansk og europæisk interesse.

For uanset hvad de amerikanske vælgere beslutter den 5. november, er det vigtigt, at Danmark har et godt forhold til den siddende amerikanske præsident og hendes eller hans administration.